

บทที่ 3 วิธีการศึกษาวิจัย

3.1 ขอบเขตงานวิจัย

3.1.1 ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ที่ใช้ศึกษา คือ จังหวัดชุมพร และประจวบคีรีขันธ์

3.1.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา แบ่งออกเป็นสองส่วนคือ

1. ศึกษาภาพรวมของระบบการผลิต และการตลาดโคเนื้อและเนื้อโค รวมถึงผลพลอยได้ต่างๆ ทั้งในส่วนของกิจกรรมสภาพการเลี้ยงโค แหล่งเลี้ยง รูปแบบและวิธีการเลี้ยง การคัดเลือกพันธุ์ การจัดการวัตถุดิบ (ฟางหญ้า และอาหารข้น) ที่ใช้ในการเลี้ยง แหล่งจำหน่ายโคมีชีวิต (ตลาดโค โรงฆ่าสัตว์ โรงงานแปรรูป) ช่องทางการจัดจำหน่าย ราคา การกำหนดราคา แหล่งจำหน่ายเนื้อโค ช่องทางการจัดจำหน่ายเนื้อโค ปริมาณความต้องการของเนื้อโค

2. ศึกษาองค์ประกอบและกิจกรรมในโซ่อุปทานของการผลิตเนื้อโค ประกอบด้วย องค์ประกอบของการผลิตโคต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ เช่น ในขอบเขตของกลุ่มผู้ผลิตต้นน้ำ ประกอบด้วย การจัดหาปัจจัยการผลิต (ซึ่งเชื่อมโยงกับธุรกิจอื่นที่เป็นเจ้าของปัจจัยการผลิต) การผลิต (การจัดการตั้งแต่การหาพันธุ์ การเลี้ยง การจัดการฟาร์ม โรงเรือน) และการส่งมอบผลผลิต (การจำหน่าย แหล่งจำหน่าย วิธีการจำหน่าย) การวางแผนและการบริหารจัดการต้นทุน ผลตอบแทน และมูลค่าเพิ่มที่เกิดขึ้นโดยเกี่ยวข้องกับระยะเวลา

3.2 วิธีการศึกษาวิจัย

3.2.1 วิธีการและเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน การจัดสนทนากลุ่ม (Focus group discussion technique) การสัมภาษณ์ โดยใช้การบันทึกเสียง จดบันทึก รวมทั้งการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสำรวจสถานภาพการผลิตเก็บจากการสำรวจฟาร์มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ ข้อมูลที่เก็บบันทึกจะประกอบไปด้วย แหล่งเลี้ยง รูปแบบและวิธีการเลี้ยง การจัดการและการจัดหาวัตถุดิบของเกษตรกรสำหรับเลี้ยงโคเนื้อ การคัดเลือกพันธุ์หรือลูกโคสำหรับการเลี้ยง การจัดหาแหล่งทุนสำหรับการเลี้ยง การจัดหาตลาด การจัดหาเวชภัณฑ์ การตั้งราคาขายสำหรับโคมีชีวิต ในส่วนของธุรกิจเกี่ยวข้องกับการซื้อขายโคมีชีวิตเก็บรวบรวมจากการสัมภาษณ์ เช่น การจัดการตลาดโคมีชีวิต ธุรกิจพ่อค้าคนกลาง ธุรกิจโรงฆ่าสัตว์ ในส่วนของธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับเนื้อโค เก็บรวบรวมโดยการสำรวจข้อมูลและสัมภาษณ์ผู้ค้า โดยข้อมูลที่จัดเก็บ ประกอบไปด้วย ปริมาณการจำหน่าย ช่องทางการจัดจำหน่ายของตลาดค้าปลีก โรงฆ่าสัตว์

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้จากการค้นคว้า ตำรา วารสาร ข้อมูลจากหน่วยงานราชการ และเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ

3.2.2 ประชากรที่ใช้ศึกษา

โดยใช้จำนวนเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ และจำนวนโคเนื้อที่จัดเก็บโดยกรมปศุสัตว์ (2552) ที่รายงานว่าจำนวนโคเนื้อที่เลี้ยงในภาคใต้ ณ 1 มกราคม 2551 มีจำนวนทั้งสิ้น 779,435 ตัว ซึ่งประกอบด้วยโคพื้นเมือง 672,308 ตัว โคพันธุ์และโคลูกผสม 107,121 ตัว มีเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อทั้งสิ้น 179,402 ครัวเรือน สำหรับจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ซึ่งอยู่ในจังหวัดภาคกลางและเป็นพื้นที่ที่ใช้สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ มีจำนวนโคทั้งสิ้น 142,557 ตัว แบ่งเป็นโคพื้นเมือง 43,201 ตัว โคพันธุ์และโคลูกผสม 99,356 ตัว มีเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อทั้งสิ้น 15,910 ครัวเรือน ส่วนในจังหวัดชุมพรมีจำนวนโคเนื้อทั้งสิ้น 15,104 แบ่งเป็นโคพื้นเมือง 5,602 ตัว โคพันธุ์และโคลูกผสม 9,502 ตัว มีเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ 3,026 ครัวเรือน

3.2.3 กลุ่มตัวอย่าง

สำหรับจำนวนเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อที่ใช้ในการสำรวจสถานภาพการผลิตโคเนื้อในจังหวัดชุมพร และประจวบคีรีขันธ์ในครั้งนี้ใช้ข้อมูลจำนวนโคเนื้อและเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อในปี 2550 โดยสุ่มตัวอย่างใน 5 อำเภอของจังหวัดชุมพร ซึ่งประกอบด้วยอำเภอปะทิว ท่าแซะ เมืองชุมพร สวี และอำเภอทุ่งตะโก ส่วนจังหวัดประจวบคีรีขันธ์จำนวน 5 อำเภอ ประกอบด้วยอำเภอบางสะพานน้อย บางสะพาน เมืองประจวบคีรีขันธ์ ปราณบุรี และอำเภอหัวหิน รวมทั้งสิ้น 2,985 ราย โดยขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการของ Taro Yamane ตามรายอำเภอ ดังแสดง

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

โดยที่

n = ขนาดของตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากร

e = ระดับความคลาดเคลื่อน (0.05)

ซึ่งได้ขนาดของตัวอย่างเท่ากับ 2,944 ครัวเรือน แบ่งเป็นจังหวัดชุมพร 1,425 ราย ประกอบด้วยอำเภอปะทิว 259 ราย ท่าแซะ 325 ราย อำเภอสวี 331 ราย อำเภอเมืองชุมพร 341 ราย อำเภอทุ่งตะโก 168 ราย และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 1,520 ราย แบ่งเป็น อำเภอปราณบุรี 295 ราย อำเภอบางสะพาน 327 ราย อำเภอบางสะพานน้อย 319 ราย อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ 332 ราย และอำเภอหัวหิน 247 ราย รายละเอียดแสดงในตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 แสดงข้อมูลจำนวนโคเนื้อ จำนวนคร้วเรือน จำนวนตัวอย่างที่ได้จากการคำนวณ และ จำนวนคร้วเรือนของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อที่ใช้เป็นตัวอย่างในการศึกษา

อำเภอ	จำนวนโคเนื้อ (ตัว)	จำนวนเกษตรกร (คร้วเรือน)	จำนวนตัวอย่างที่ได้ จากการคำนวณ (คร้วเรือน)	จำนวนที่เก็บ ข้อมูลจริง (คร้วเรือน)
ปะทิว	2,724	737	259	270
ท่าแซะ	8,846	1,747	325	325
เมืองชุมพร	8,315	2,317	341	333
สวี	5,887	1,923	331	339
ทุ่งตะโก	2,066	289	168	183
บางสะพานน้อย	9,180	1,580	319	327
บางสะพาน	12,580	1,779	327	331
เมืองประจวบคีรีขันธ์	28,897	1,952	332	330
ปราณบุรี	19,714	1,120	295	295
หัวหิน	11,945	649	247	252
รวม	110,154	14,093	2,944	2,985

ซึ่งเมื่อคิดเป็นร้อยละของจำนวนเกษตรกรที่ใช้เป็นตัวอย่างในการสำรวจสถานภาพการผลิตโคเนื้อจำแนกเป็นรายอำเภอ แสดงในตารางที่ 3.2

ตารางที่ 3.2 จำนวนเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อที่ใช้ในการสำรวจสถานภาพการผลิตโคเนื้อในจังหวัดชุมพร และประจวบคีรีขันธ์

อำเภอ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
จังหวัดชุมพร		
อำเภอปะทิว	270	9.00
อำเภอท่าแซะ	325	10.90
อำเภอเมืองชุมพร	333	11.20
อำเภอสวี	339	11.40
อำเภอทุ่งตะโก	183	6.10

ตารางที่ 3.2 (ต่อ) จำนวนเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อที่ใช้ในการสำรวจสถานภาพการผลิตโคเนื้อในจังหวัด
ชุมพร และประจวบคีรีขันธ์

อำเภอ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์		
อำเภอหัวหิน	252	8.40
อำเภอปราณบุรี	295	9.90
อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์	330	11.10
อำเภอบางสะพาน	331	11.10
อำเภอบางสะพานน้อย	327	11.00
รวม	2,985	100.00

จัดเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสำรวจสถานภาพการผลิตโคเนื้อ โดยข้อมูลประกอบไปด้วย ข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกร พื้นที่ทำการเกษตร สถานที่อยู่อาศัย และแหล่งน้ำทำการเกษตร ข้อมูลด้านการเลี้ยงโคเนื้อ ด้านเศรษฐกิจและสังคมของการเลี้ยงโคเนื้อ วิธีการจำหน่ายโคมีชีวิต การส่งเสริมจากภาครัฐ และการแก้ปัญหาที่ประสบในการเลี้ยงโคเนื้อ (รายละเอียดในภาคผนวก 1) วิธีการจัดเก็บข้อมูลสถานภาพการผลิตโคเนื้อ คณะวิจัยได้ประสานให้อาสาสมัครปศุสัตว์ในแต่ละอำเภอนำคณะวิจัยไปสำรวจในฟาร์มของเกษตรกร ระหว่างวันที่ 30 ตุลาคม 2551 – 30 มีนาคม 2552

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.3.1 วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานโดยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) นำเสนอ อธิบายเชิงบรรยายในรูปของร้อยละ ค่าเฉลี่ย และแจกแจงความถี่ มีการจัดกลุ่มข้อมูลเพื่อให้ดูชัดเจนยิ่งขึ้น และมีตัวเลขแสดงเป็นตารางประกอบคำอธิบาย เพื่ออธิบายสถานภาพการผลิตโคเนื้อและเนื้อโคในจังหวัดชุมพร และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

3.3.2 วิเคราะห์ Supply Chain Management โดยศึกษาปฏิสัมพันธ์ของการจัดการกระบวนการต่างๆ เช่น การวางแผน การผลิต การส่งมอบ ที่เกี่ยวข้องกับอุปทานของโคเนื้อและเนื้อโค ให้ครอบคลุมตั้งแต่การผลิตโคเนื้อมีชีวิต ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงโคเนื้อ ได้แก่ ธุรกิจการจัดหาลูกโคและการจัดหาพันธุ์โค ธุรกิจการเลี้ยงโคเนื้อ ธุรกิจเกี่ยวกับปัจจัยการผลิต ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการซื้อขายโคมีชีวิต ได้แก่ ตลาดโคมีชีวิต ธุรกิจพ่อค้าคนกลาง ธุรกิจโรงฆ่าสัตว์ ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับเนื้อโค ได้แก่ ตลาดค้าปลีก โรงฆ่าสัตว์ แหล่งจำหน่ายเนื้อโค กลไกราคา ความต้องการของผู้บริโภค การจัดการ Logistic และการจัดการ By product จากการผลิตและการชำแหละโค